

Bir Yatırım Aracı Olarak Spor

Aygül TUGAL¹, Süleyman ÖZDEN², Hikmet TÜRKAY³, Oktay ŞAHİN⁴

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye, Türkiye.

<https://orcid.org/0009-0001-8683-4238>

²Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye, Türkiye.

<https://orcid.org/0009-0001-9422-4157>

³Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, Türkiye.

<https://orcid.org/0000-0002-7851-2757>

⁴Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane, Türkiye.

<https://orcid.org/0000-0003-3826-7504>

Email: aygul.tgl@gmail.com, Suleyman.ozden@gsb.gov.tr, hturkay@kastamonu.edu.tr,
oktay.sahin@gumushane.edu.tr

Türü: Derleme Makalesi (Alındı: 28.02.2025 - Kabul: 13.04.2025)

Öz

Günümüzde, artan nüfus ve demografik yapının değişmesi neticesiyle sosyal yatırım araçları çeşitlilik göstermekte ve bu yatırımlar arasında eğitim, sağlık ve spor büyük önem taşımaktadır. Özellikle sağlık ve spor yatırımları arasında güçlü bağlantılar olduğu iddiası yaygındır. Bu nedenle, ülkelerin sosyal yatırımları bu çerçevede şekillenmektedir. Bu çalışma, yapılan araştırmalardan elde edilen kanıtları incelemekte ve mevcut ve geçmiş ulusal yatırım verilerinin analizini içermektedir. Böylesi bir çalışmanın ortaya çıkmasını da bir literatür incelemesi sağlamaktadır. Literatür incelemesi; bir konunun organizasyonu, yeniden yapılanması ve tanımlanmış yapı için ilk araç olarak işlev görür. Aynı zamanda gelecekteki araştırmaları yönlendirir ve bilgide ilerleme için temel oluşturur. Bu çalışmada da son yıllarda bir yatırım aracı olarak spora yapılan yatırımlar ve eğitim ve sağlık yatırımları ele alınarak gelecek araştırmalara bir referans noktası oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmadan, geçmişten günümüze eğitim, sağlık ve spor alanında yapılan yatırımların arttığı, ülkelerin kalkınma ve refah seviyelerindeki artışta sporun önemli bir etken olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Yatırım, Eğitim, Sağlık, Spor Yatırımları

Sports as an Investment Tool

Abstract

Today, as a result of the increasing population and changing demographic structure, social investment tools are diversified and education, health and sports are of great importance among these investments. It is widely claimed that there are strong connections between health and sports investments. Therefore, social investments of countries are shaped within this framework. This study examines the evidence obtained from the research conducted and includes the analysis of current and past national investment data. A literature review also provides the emergence of such a study. Literature review functions as the first tool for the organization, restructuring and defined structure of a subject. It also directs future research and forms the basis for progress in knowledge. In this study, investments made in sports as an investment tool in recent years and investments in education and health are discussed and a reference point is tried to be created for future research. It is concluded from the research that investments made in education, health and sports have increased from past to present and that sports are an important factor in the increase in the development and welfare levels of countries.

Keywords: Social investment, Education, Health, Sports investments

Giriş

Günümüz dünyası, bir yatırım olarak sosyal yatırım politikalarına odaklanmaktadır (Buğra ve Keyder, 2017). Sosyal yatırım, 1990'lı yılların ortalarında işgücü piyasasında ve toplumların demografik yapısında meydana gelen köklü değişikliklere ve yeni sosyal ihtiyaç ve risklerin ortaya çıkmasına yanıt olarak ortaya çıkan bir dizi politika ve fikirden oluşmaktadır (Hemerijck, 2013).

Bir yatırım aracı olarak sosyal yatırım kavramı, gelişmiş ülkelerde, özellikle de sosyal yatırım dilinin yerleşik hale geldiği Avrupa'da, sosyal harcamaların rolü ve devletlerin refah düzeylerinin geleceği hakkındaki tartışmalarda önemli bir rol oynamaya başlamıştır (Morel vd., 2012). Sosyal yatırım perspektifi veya paradigması üzerine düşünürken dikkat edilmesi gereken nokta, bunun sadece akademik açıdan değil aynı zamanda politik açıdan da görülmesi gerektiğidir (Nolan, 2013). Sosyal yatırım perspektifi, işgücü piyasasına ilişkin pasif politika ve stratejiler yerine aktif politika ve stratejilere yönelik, güçlendirmenin ötesine geçmeyi ve erken çocukluk eğitimi ve bu eğitiminin geri dönüşünü vurgulayarak önemli olan yatırımlara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Vandenbroucke vd., 2011).

Sosyal politikalar ve harcama kalıplarına bakıldığında, ülkeler arası harcama kompozisyonu veya zaman içindeki gelişimi karşılaştırıldığında, farklı harcama biçimlerinin etkinliği değerlendirilebilir. Bu perspektif doğrultusunda ülkelerin sosyal yatırımları incelendiğinde, ülkelerin az ya da çok sosyal yatırıma odaklandığı ve zaman içinde sosyal yatırım odağına doğru yöneldiği görülmektedir (Morel vd., 2012; Nolan, 2013). Bu yönelimler dikkate alındığında, spora yapılan yatırımların her geçen gün büyük oranda arttığı görülmektedir. Araştırma da, sosyal yatırım paradigmasının ne olduğunu sorgulamayı, birbiriyle ilişkili birkaç farklı yatırım alanları arasında ilişkiyi ve bu bağlamda bir yatırım aracı olarak sporun önemini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sağlık, eğitim ve sonrasında spor alanına yapılan yatırımlar ilerleyen bölümlerde verilmeye çalışılmıştır.

Materyal ve Metod

Sağlık, eğitim ve spor yatırımlarının ele alındığı bu çalışmada; nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sağlık, eğitim ve spor terimleriyle ilgili metinler doküman incelemesiyle değerlendirilmiş ve bu kapsamda belgesel kayıtları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemleri sırasıyla yerine getirilerek yapılan yatırımlar teorik bir çerçevede incelenmeye çalışılmıştır. Verilerin analizinde birbirini takip eden eş zamanlı üç eylem akışı öne çıkmıştır: Verilerin azaltılması, verilerin sunumu ve sonuçların biçimlendirilmesi. Verilerin azaltılması aşamasında, analiz boyunca bir veri azaltma ve düzenleme işi yönetilmiş ve ilgisiz veriler değerlendirme kapsamından çıkartılmıştır. Veri setine ilişkin azaltım işleminin sonrasında, sağlık, eğitim ve spora yapılan yatırımlarla ilgili verilerin sunumu ortaya çıkarılmış ve verilere ilişkin bilgiler düzenlenip sonuçlar biçimlendirilerek yorumlanmıştır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, yapılan araştırmalardan elde edilen kanıtları incelemekte ve mevcut ve geçmiş ulusal yatırım verilerinin analizini içermektedir. Böylesi bir çalışmanın ortaya çıkmasını da bir literatür incelemesi sağlamaktadır. Literatür incelemesi; bir konunun organizasyonu, yeniden yapılanması ve tanımlanmış yapı için ilk araç olarak işlev görür. Aynı zamanda gelecekteki araştırmaları yönlendirir ve bilgide ilerleme için temel oluşturur.

Bulgular

Sağlık Alanında Yapılan Yatırımlar

Tarih boyunca tüm insanların en temel ve vazgeçilmez amaçlarından biri sağlıklı bir hayat yaşamaktır. Toplumun varlığını sürdürmek sağlıklı bir nesile sahip olmakla başlar. Toplumun kalkınabilmesi için sağlıklı bir nesil önemli bir faktördür. Bir ülkenin sağlık sistemi, sağlık yatırımları ve harcamaları ülke yapısının ortaya çıkarılmasında belirleyici bir faktördür (Arı, 2018).

Toplum var olduğu andan itibaren hayatta kalma mücadelesi vermiştir. Gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin ortak amacı toplumun hayatta kalmasını sağlamaktır. Başarılı bir şekilde hayatta kalan bir toplumun bir diğer hedefi sağlıklı bir yaşam tarzını sürdürmektir. Yaşamlarını sürdürebilmeleri için sağlık günlük yaşamın kaynağıdır (Yıldırım, 2020). Sağlık harcamaları genellikle sağlığın korunması ve iyileştirilmesine yöneliktir. Sağlık harcamalarının artması bireylerin yaşam uzunluğu ve kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Bugünün hükümetleri harcamalarına daha fazla dikkat etmektedir (Öztürk, Top ve Pehlevan, 2015).

Sağlık hizmetlerinin finansmanının temel amacı, kişilerin bu hizmetlere kolayca erişebilmesini sağlayacak yeterli ve sürdürülebilir kaynak yaratmaktır. Finansman yöntemleri, sağlık harcamalarını önemli ölçüde etkiler ve her ülke kendi ekonomik yapısına uygun bir model benimser. Bu yöntemler genel olarak doğrudan finansman, dolaylı finansman ve ulusal sağlık sistemi olarak sınıflandırılabilir (Güven ve Ebru, 2020). Sağlık harcamaları, ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynar ve ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere kıyasla sağlık harcamalarına daha yüksek bir pay ayırır (Karagöz, 2015). Özellikle sosyal devlet anlayışının benimsendiği ülkelerde, sağlık ve eğitim gibi temel kamu hizmetleri niteliğindeki mallara daha fazla kaynak aktarılır. Örneğin, Türkiye'de refah devleti yaklaşımı çerçevesinde, dar gelirli vatandaşlara sağlık hizmeti sunmak için yeşil kart uygulaması başlatılmıştır (Başol ve Işık, 2015). Türkiye, karma bir sağlık ve finansman sistemine sahiptir. Sağlık hizmetleri ağırlıklı olarak kamuya ait olsa da hem kamu hem de özel sektör tarafından sunulmaktadır. Finansman ise katkı payları, özel sağlık sigortaları, vergiler, tasarruflar ve cari harcamalardan sağlanır (Altay, 2007).

Türkiye'de sağlık sistemi, belirli kesimlere yönelik sağlık sigortası uygulamasının yanı sıra kamu yardımı modelini ve özel harcamaları da içeren karma bir yapı sergilemektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, mevcut gelişmişlik düzeyine tam olarak ulaşmamış olsa da, kamu sağlık hizmetlerinin sunumu ve finansmanı devlet tarafından sağlanmıştır (Şimşir vd., 2015). Sağlık alanındaki gelişmelere devletler ve hükümetlerin yanı sıra uluslararası sağlık örgütleri de duyarlılık göstermiş, küresel çapta iyileştirmeler ve uygulamalar için hedefler belirleyerek sağlık alanının gelişimine katkıda bulunmuşlardır (Karagöz, 2015).

Sağlık hizmeti, doğuştan gelen bir hak olarak kabul edilir ve birçok ülkede devlet tarafından sunulur. Bu durumun altında yatan nedenler; sağlık hizmetinin dışsallık yaratması, kamu malı niteliği taşıması, bilgi asimetrisi, hastalık ve tüketim riskinin önceden kestirilememesi, faydalı bir mal olması, ikame edilemezliği ve kamu yararı gerekliliğidir (Akdur, 1998). Türkiye'de de bu anlayışla, sağlık hizmetlerindeki iyileştirmeyi hedefleyen Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) kapsamında çeşitli reformlar hayata geçirilmiş ve geliştirilmeye devam etmektedir. Türkiye'nin kuruluşundan itibaren sağlık hizmetleri, siyasi, ekonomik ve politik faktörlerden etkilenmiştir. SDP öncesinde bu faktörler, sağlık hizmetlerine yeterli önemin verilmemesine ve finansman ile sunumda sorunlar yaşanmasına yol açmıştır. SDP,

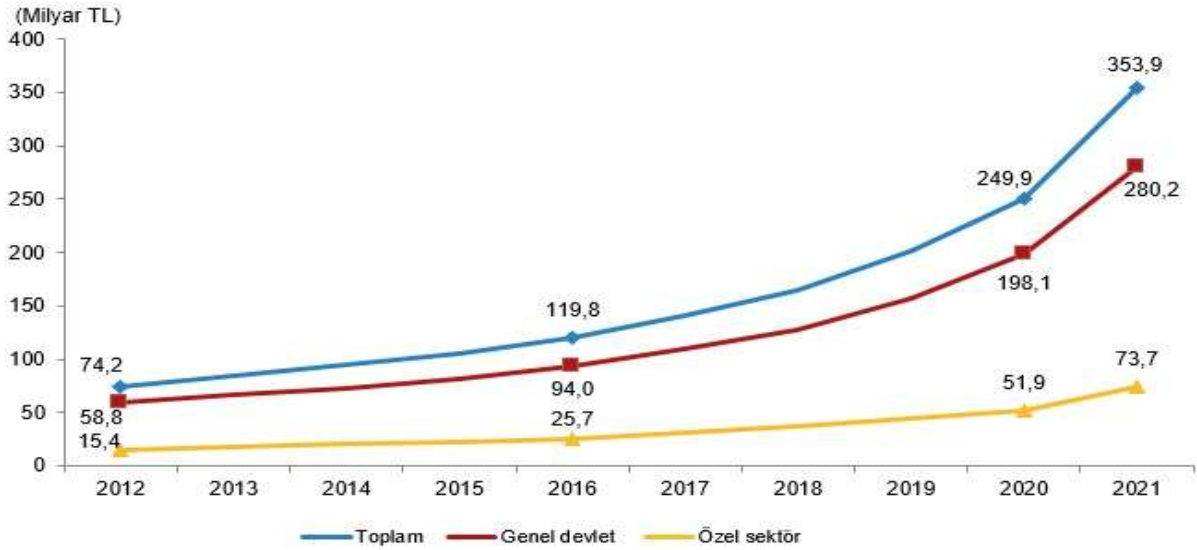

bu sorunları gidererek sağlık hizmetlerinin etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır (Ağır ve Tıraş, 2018).

Devletin, toplumsal refah ve kalkınma için sağlık yatırımlarına öncelik vermesi kritik öneme sahiptir. Ancak, toplumun sağlık bilincinin ve genel sağlık durumunun iyileşmesiyle birlikte, bu alana ayrılan kaynakların bir kısmı, diğer ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilebilir (Altun, İşleyen ve Görür, 2018). Gelişmiş ve belirli bir refah seviyesine ulaşmış ülkelerde de gözlemlendiği gibi (Tıraşoğlu ve Yıldırım, 2012), Türkiye'de de insan kaynağına yatırım olarak görülen sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak adına sağlık harcamaları giderek yükselmektedir.

Sağlık harcamaları

2012-2021

Grafik 1. Türkiye istatistik kurumu sağlık harcamaları verileri (TÜİK, 2024).

2012-2021 yılları arasında yapılan sağlık harcamalarını gösteren yukarıdaki grafik, kamu kolektif harcamaları kapsamında koruyucu ve temel sağlık hizmetleri, sağlık yönetimi personel giderleri ve diğer cari harcamaların yanı sıra yatırım harcamalarını da içermektedir (Aydemir ve Baylan, 2015). Sağlık harcamalarının bu geniş kapsamı, ekonomik büyümeyle olan yakın ilişkisini daha da önemli kılmaktadır. Nitekim, sağlık harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki birçok ülke için öncelikli bir konudur (Fendoğlu ve Gökçe, 2021). Pek çok ülke, sağlıklı bireylerin daha verimli ve uzun süreli iş gücü katılımı sağlayacağı düşüncesiyle, sağlık harcamalarını ekonomik büyümeyi teşvik eden bir araç olarak görmektedir. Bu doğrultuda yapılan sağlık yatırımları, yaşam koşullarını iyileştirerek iş gücü verimliliğinde artışa ve dolayısıyla ekonomik gelişmenin hızlanmasına katkı sağlamaktadır.

Eğitime Yapılan Yatırımlar

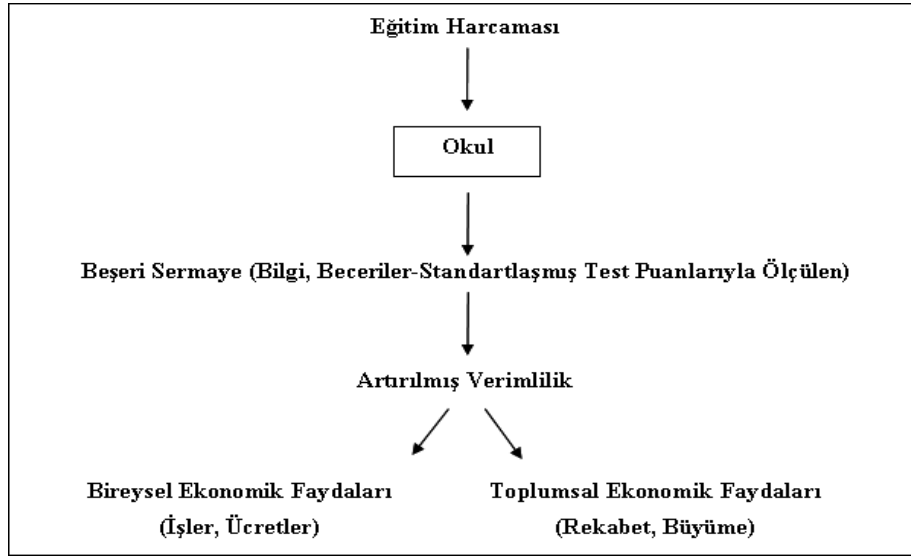
Türk Dil Kurumu eğitim kavramını; çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini alabilmeleri için kişiliklerinde bulundurmaları gereken bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içi ve okul dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye kazandırma biçimi şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2023).

Eğitim, bireyin kişisel, toplumsal ve ekonomik yaşamını şekillendirmeyi amaçlar. Doğru ve sistemli bir eğitim süreci, bireyin yetenek ve ilgi alanlarını belirleyerek, bu doğrultuda gelişimini destekler (Taş ve Yenilmez, 2008). Ekonomik açıdan bakıldığında eğitim,

toplumun tüketim gücünü ve verimliliğini artıran, kalkınma için gerekli nitelikli işgücünün oluşmasını sağlayan ve bireylere büyüme ile gelişme fırsatları sunan etkili bir araçtır (Karaarslan, 2005). Araştırmalar, ekonomik büyüme için fiziksel sermayenin gerekli ancak yeterli olmadığını göstermektedir. Fiziksel sermayenin yanı sıra insan sermayesine yapılan yatırımın çarpan etkisi yaratarak ekonomik büyümeye önemli katkı sağladığı görülmüştür (Uçan ve Yeşilyurt, 2016).

İnsan sermayesi, ekonomik kalkınmada eğitimle birlikte kilit bir rol oynar (Koç, 2023). İnsan sermayesi ve insana yatırım teorisinin öncülerinden Theodore W. Schultz, verimlilik artışlarının yalnızca fiziksel sermayeden değil, insanların edindiği niteliklerden kaynaklandığını savunmuştur. Eğitim, insan faktörünün niteliğini etkileyen en önemli insan sermayesi yatırımlarından biridir (Tunç ve Taşdöken, 2019). Nitekim eğitim, günümüzde ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmanın temel itici gücü olarak kabul edilmektedir (Öztürk, 2005). Eğitim, bireylere gelecekte daha yüksek üretkenlik, kazanç ve refah sağlayarak bir yatırım işlevi görür (Göçer, 2020). Küreselleşen dünyada, ülkelerin kalkınmasındaki en önemli faktör insan sermayesidir. Eğitimli iş gücü, verimliliği artırarak hem bireysel refahı hem de toplumsal kalkınmayı destekler (Issi, 2019). Özellikle 1945 sonrası dönemde yaşanan küresel ekonomik büyüme ve kalkınmada eğitimin önemli bir rolü olduğu giderek daha fazla vurgulanmaktadır (Küçük, 2008).

Şekil 1. Eğitim harcaması ve ekonomik büyüme ilişkisi (Eriçok ve Yılancı, 2013).

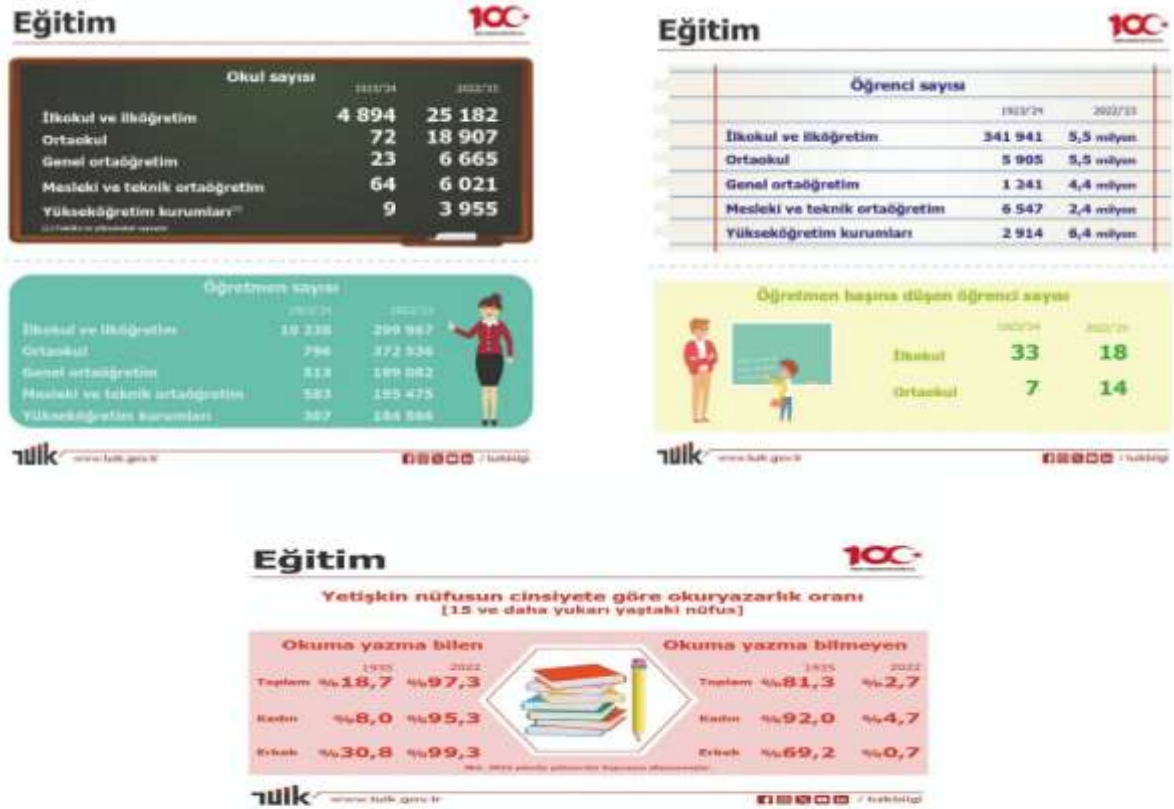
Eğitim harcaması ve ekonomik büyüme ilişkisini inceleyen Şekil 1’de görüldüğü üzere eğitim harcaması kapsamında yapılan her okul yatırımı, bilgi ve standartlaşmış test puanlarıyla ölçülen becerileri içeren beşeri sermayeye yapılacak olumlu bir yatırım anlamına gelmektedir. Bu durum, hem toplumdaki verimlilik düzeyini artırırken, hem de aynı zamanda işler ve ücretleri içeren bireysel ekonomik faydalarla, rekabet ve büyümeyi içeren toplumsal ekonomik faydalara önemli katkılar sağlamaktadır (Eriçok ve Yılancı, 2013).

Eğitim ve ekonomik kalkınma arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Arslan ve İzgi (2008), ortalama eğitim süresi ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermişlerdir. Benzer şekilde, Künü (2013) de eğitim harcamalarındaki artışın ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini belirtmiştir. Kalkınma stratejileri eğitim politikalarından ayrı

düşünülemez; aslında, kalkınma stratejilerindeki temel farklılıklar, eğitime yönelik bakış açılarından kaynaklanır. Kalkınmakta olan ülkeler, eğitim politikalarını kalkınma hedeflerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırlar. Bu güçlü etkileşim, kalkınmışlık kriterlerinin çoğunun eğitimden etkilendiğini göstermektedir (Taş ve Yenilmez, 2008). Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, eğitimin kalitesi ve sürekliliği ile doğrudan ilişkilidir. Nitelikli eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirerek ekonomik büyümeye katkılarını artırır. Bireylerin bilinçlendirilmesi, araştırma, çalışma, öğrenme ve düşünme becerileriyle donatılması, sosyo-ekonomik gelişmenin ve verimlilik artışının temelini oluşturur. Bu nedenle, işgücünün ve toplumun eğitim seviyesi, kalkınmanın en önemli unsurlarından biridir (Gövdeli, 2016).

Bu doğrultuda Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen genel amaçlara ulaşabilmek için eğitim sisteminde çeşitli uygulamalar denenmiş ve belirlenen bu amaç ve ilkelerin ülkenin tüm fertlerini kapsayacak şekilde olmasına özen gösterilmiştir. Aşağıdaki tablolarda Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında eğitim alanında okul, öğretmen, öğrenci sayıları ve okuma yazma oranları verilmektedir:

Şekil 2. Türkiye istatistik kurumu eğitim verileri (TÜİK, 2023).

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde; yüz yıllık süreçte okul, öğretmen ve öğrenci sayılarında çok büyük artış olduğu ve ülke nüfusunun okuryazarlık oranının % 97,3 seviyesine ulaştığı görülmektedir. Ayrıca 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda da en büyük pay eğitime ayrılmıştır. Bu kapsamda toplumun tüm kesimlerini içine alan örgün ve yaygın eğitim hizmetlerini yürütebilmek için Bakanlık, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu, Üniversiteler ve diğer Bakanlıklara ayrılan kaynaklarla birlikte eğitim bütçesi, 1 trilyon 619 milyar 907 milyon 408 bin TL olarak belirlenmiştir. Bu rakam 2024 yılı merkezi yönetim bütçesinin yüzde 14,6'sını

oluşturmaktadır (MEB, 2023). Bu oranlar, süreç içerisinde eğitime verilen önemi ve yapılan yatırımları ortaya koymaktadır.

Spora Yapılan Yatırımlar

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olduğundan grup içinde yaşamaya eğilimlidir (Kasapoğlu ve Öçal, 2021). Spor, bireylerin gönüllü katılımıyla gerçekleşen ve keyif aldıkları bir etkinlik alanıdır (Önder ve Batal, 2018). Bu nedenle, sporun insan davranışlarında olumlu değişimleri kolaylaştırdığı ve önemli fırsatlar sunduğu söylenebilir. Spor, günümüzde kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici özellikleriyle önemli bir hizmet sektörü haline gelmiştir. Sportif faaliyetler, dinlenme ve eğlencenin yanı sıra sosyal kaynaşmayı da sağlar. Toplumsal bütünleşmede spora önemli bir rol düşmektedir (Atalı, 2015). Sosyal uyuma katkısı nedeniyle günümüzde temel bir refah hizmeti olarak kabul edilen spor, spor kültürünün yaygınlaşması ve tabana yayılmasıyla sosyal adalete de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Zengin ve Öztaş, 2008).

Spor, insan ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra günümüzde önemli bir ekonomik unsur haline gelmiştir. Sosyo-ekonomik ve toplumsal özellikleriyle ekonomik dönüşümde kilit rol oynayan spor, toplumlar tarafından ekonomik faydaları için stratejik olarak kullanılmaktadır. Spor hizmetleri, bireysel, kurumsal ve organizasyonel düzeyde spor ekonomisinin önemli bir parçasını oluşturmakta, çeşitli hizmetlerin üretimi ve tüketimi üzerinde etkili olmaktadır. Uluslararası spor organizasyonları, artan TV yayın hakları, gelişmiş pazarlama ve sponsorluk stratejileri sayesinde düzenlendiği ülkelere önemli ekonomik katkılar sağlamaktadır (Yavaş ve Akyol, 2005). Dev spor etkinlikleri, kısa süreli olsalar da kent ve kentli üzerinde uzun vadeli etkilere sahip organizasyonlardır. Günümüzde organize edilebilecek en büyük dev etkinlik ise Olimpiyat Oyunları'dır (Sunay, 2023). Spor örgütlenmesi ve hizmetlerin halka ulaştırılması ülkemizde de olduğu gibi birçok ülkede genellikle kamu hizmeti olarak yürütülmektedir (Ekmekçi vd., 2013).

Kamu Spor Yatırımları

Türkiye, anayasasında spora yer veren az sayıda ülkeden biridir. Spor politikalarının uygulanmasından devlet sorumludur ve bu sorumluluğunu Gençlik ve Spor Bakanlığı, merkez ve taşra teşkilatları ile spor federasyonları aracılığıyla yerine getirir. Yerel yönetimlerden belediyeler de bu süreçte rol alır. Özellikle spor hizmetlerine yönelik yürütme gücüne sahip Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, insanların serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri faaliyetlerin organize edilmesi ve sunulmasında önemli bir görev üstlenir (Sunay, 2023).

Spor yatırımlarının en büyük kaynağı devlet bütçesidir. Gençlik ve Spor Bakanlığı, ülke genelinde, neredeyse tüm ilçelerde spor tesisleri kurmak için çaba göstermektedir. Ancak bu kaynak tek başına yeterli değildir. Spor Toto gelirlerinden spora ayrılan pay, önemli bir katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Spor Federasyonları da sponsorluk gelirlerinden faydalanmaktadır (Sunay, 2023).

Tablo 1. 2020-2024 yılları Gençlik ve Spor Bakanlığı genel bütçesi ile sporun geliştirilmesi ve desteklenmesi için ayrılan bütçe (sbb, 2024).

	2020	2021	2022	2023	2024
Gençlik ve Spor Bakanlığı	17.810.481.000,00	22.859.079.000,00	27.782.948.000,00	66.544.532.000,00	171.030.724.000,00

Sporun Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Programı		2.797.593.000,00	3.676.843.000,00	7.612.885.000,00	27.404.760.000,00
Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri		2.123.365.000,00	2.945.168.000,00	6.111.540.000,00	23.428.245.000,00
Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü	286.818.000,00	315.809.000,00	369.615.000,00	752.315.000,00	2.287.817.000,00
Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü		332.921.000,00	332.921.000,00	689.310.000,00	1.581.000.000,00
Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü		25.488.000,00	29.139.000,00	59.720.000,00	107.698.000,00

Tablodaki spora yatırım oranları incelendiğinde, devletin yıllar içerisinde spora giderek artanciddi yatırımları görülecektir.

Mahalli İdareler (Belediyeler)

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/m maddesi, büyükşehir belediyelerine sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence ve eğlence yerleri yapma, yaptırma, işletme veya işletirme yetkisi verir. Ayrıca amatör spor kulüplerine malzeme ve destek sağlama, amatör spor müsabakaları düzenleme ve başarılı sporcuları ödüllendirme yetkisi de tanır. Bu yetkilendirme, Anayasa'nın "sporu kitlelere yaymak" hükmüyle uyumludur ve belediyeleri oyun ve spor alanları oluşturarak gerekli altyapıyı sağlamakla yükümlü kılar (Zengin ve Öztaş, 2008). Atalı'nın (2015) araştırmasına göre, büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarında sporla ilgili amaçlar; spor faaliyetlerini yaygınlaştırmak, kenti bir spor şehri haline getirmek ve sağlıklı nesiller yetiştirmek üzerine odaklanırken; hedefler ise ulusal ve uluslararası organizasyonlar düzenlemek, spor tesisleri ve rekreasyon alanları oluşturmak şeklinde belirlenmektedir.

Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri İşletmeleri

Özel spor kurumları, insanların bir veya birden fazla spor etkinliği için kullandıkları spor merkezleridir. Son yıllarda sayıları önemli ölçüde artan bu tesisler, düzenli egzersiz yapma alışkanlığının kazanılmasında etkili bir araç olarak görülüyor. Özel spor işletmeleri öncelikli olarak spor yapma, ardından dinlenme, yenilenme, sağlıklı yaşam sürdürme, stresten uzaklaşma ve boş zaman değerlendirme gibi amaçlarla kullanılan, kısaca sağlıklı ve sosyal bir yaşam alanı sunar. Spor kulüpleri, fitness merkezleri, step-aerobik ve pilates salonları, savunma sporları (Muay Thai, kick boks, karate vb.) salonları gibi çeşitli örnekler mevcuttur. Bu alanda hizmet veren işletmelerin ve yapılan yatırımların sayısında da sürekli bir artış gözlemlenmektedir (Sunay, 2023).

Tartışma ve Sonuçlar

Bu çalışmada sağlık, eğitim ve spor alanlarında son yıllarda yapılan yatırımlar doküman incelemesi yapılarak verilmeye çalışılmıştır. Çalışma, araştırmacıların subjektif

değerlendirmelerine ilişkin küçük ölçekli bir çalışmadır ve ülkenin sağlık, eğitim ve spor alanlarına ilişkin bir strateji belirleme iddiasında değildir.

Bugüne kadar yapılan araştırmalar, eğitim, vatandaşlık, aile ve yoksulluk/istihdam dahil olmak üzere sosyal refah politikasıyla ilgili bir dizi temel sektördeki belirli gelişmeleri ve farklı konuları sorgulamıştır fakat yokluğuyla dikkat çeken şey, spor ve fiziksel aktiviteye yönelik politikaların artık sosyal yatırım stratejilerinin gerçekleştirilmesinde oynadığı roldür. Üretken ve sosyal açıdan bütünleşmiş bir gelecek toplumu hedefliyorsak, politika önceliklerimiz bugünün çocuklarını ve gençlerini merkeze almalıdır. Bu kapsamda çocuklara yönelik sağlam yatırımlar, geleceğin yetişkinlerindeki refah sorunlarını azaltacaktır.

Makalenin odak noktasıyla bağlantılı olarak, sosyal yatırım durumuna ilişkin çok sayıda değerlendirme, yalnızca çocuk ve gençlere yatırım yapmanın önemine işaret etmekle kalmıyor, aynı zamanda kaliteli eğitimin ve sağlıklı yaşam tarzlarının benimsenmesi, çocuk ve gençlerin spora teşvik edilmesi vurgu yapmaktadır. Bu doğrultuda yapılacak eğitim ve spor yatırımlarının, açıkça gelecek vaat ettiği ve bu tür yatırımların gelecekteki sosyal refah maliyetlerinde umulan azalma nedeniyle genel olarak topluma fayda sağlayacağı argümanını güçlendirmektedir.

** Presented at 7th International Eurasian Sports, Education and Society Congress “11-13 November 2024”, Kars/TURKEY*

KAYNAKLAR

- Ağır, H., & Tıraş, H. H. (2018). Türkiye’de sağlık harcama türlerinin değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 643-670.
- Akdur, R. (1998). Türkiye’de sağlık politika ve hizmetleri. *Yeni Türkiye*, 4(23-24), 1984-1995.
- Altay, A. (2007). Sağlık hizmetlerinin sunumunda yeni açılımlar ve Türkiye açısından değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, (64), 33-58.
- Altun, Y., İşleyen, Ş., & Görür, Ç. (2018). Türkiye’de eğitim ve sağlık harcamalarının ekonomik büyümeye etkisi: 1999-2017. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 223-244.
- Arı, H. O. (2018). Türkiye’de sağlık harcamaları: ulusal sağlık hesapları Sonuçlarının genel değerlendirmesi 1999-2016. *TÜSPE Analiz*, 4.
- Arslan, İ., & İzgi, B. (2008). The Analysis of the Relationship Between Human Capital and Economic Growth in Information Society (1990-2006). *Yumuşak, İ (Editör). Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 1, 371-380.
- Atalı, L. (2015). Büyükşehir belediyeleri stratejik planlarında spor ile ilgili amaç ve hedeflerin analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 10(1), 48-56.
- Aydemir, C., & Baylan, S. (2015). Sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye üzerine bir uygulama. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 417-435.
- Başol, E., & Işık, A. (2015). Türkiye’de sağlık politikalarında güncel gelişmeler: Sağlıkta dönüşüm programından günümüze bazı değerlendirme ve öneriler. *International Anatolia Academic Online Journal*, 2(2), 1-26.
- BBK (Büyükşehir Belediyesi Kanunu). Resmi Gazete: 23/7/2004 Sayı:25531 Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2024.
- Buğra, A. & Keyder, Ç. (2017). *Sosyal politika yazıları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ekmekçi, A., Ekmekçi, R., & İrmiş, A. (2013). Küreselleşme ve spor endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 91-117.
- Eriçok, R. E. & Yıllancı, V. (2013). Eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Sinir testi yaklaşımı. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 8(1), 87-101.
- Fendoğlu, E., & Gökçe, E. C. (2021). Türkiye’de eğitim ve sağlık harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki: Fourier yaklaşımı. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 203-216.
- Göçer, M. C. (2020). *Eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi Türkiye ve bazı ülkeler üzerine ekonometrik bir uygulama* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Gövdeli, T. (2016). Türkiye’de eğitim-ekonomik büyüme ilişkisi: Yapısal kırılmalı birim kök ve eşbütünleşme analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 223-238.

- Güven, E., Tevfik, A. T., & Ebru, R. (2020). Sağlık ekonomisi kapsamında sağlık harcamaları ve sağlık hizmetlerinin finansmanı: Bir uygulama. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 63-81.
- Hemerijck, A. (2013) 'The reform capacities of European welfare states', in B. Cantillon and F. Vandenbroucke (eds.), *For Better For Worse, For Richer For Poorer: Labour Market Participation, Social Redistribution and Income Poverty in the EU*, Oxford: Oxford University Press.
- Issi, N. (2019). *Eğitim-kalkınma ilişkisinde üniversitelerin rolü: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Karaarslan, E. (2005), Kamu kesimi eğitim harcamalarının analizi, *Maliye Dergisi*. 149: 36-73.
- Karagöz, S. (2015). Türkiye'de Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Harcamaları. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kasapoğlu, M. M., & Öçal, M. (2021). Türkiye'de spor yatırımlarının tabana yayılması politikasının sosyal adalet açısından önemi. *Journal of Management and Economics Research*, 19(3), 173-191.
- Koç, P. Ö. (2023). Sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde kamu kesimi tarafından sağlanan finansmanın etkililiği: Türkiye'deki eğitim harcamaları üzerine bir araştırma (Master's thesis, Maltepe University, Turkey).
- Küçük, E. (2008). *Kalkınma planları kapsamında yapılan eğitim planlarının analizi (1963-2005)* (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi, Turkey).
- Künü, S. (2013). Kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerine etkileri: Türkiye üzerine bir uygulama. *Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı*, Erzurum.
- MEB.(2023).https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_12/17102959_meb_2024yilibutcesunuskonusmasi.pdf Erişim Tarihi: 25.12.2023.
- Morel N., Palier B., Palme J. (eds) (2012) *Towards a Social Investment State? Ideas, Policies and Challenges*. Bristol: Policy Press.
- Nolan, B. (2013). What use is 'social investment'?. *Journal of European Social Policy*, 23(5), 459-468.
- Önder, H. A., & Batal, S. (2018). Yerel yönetimlerin uluslararası spor organizasyonlarındaki rolü (Eyof 2017-Erzurum büyükşehir belediyesi örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1053-1074.
- Öztürk, N. (2005). İktisadi kalkınmada eğitimin rolü. *Sosyoekonomi*, 1(1), 27-44.
- Öztürk, Z., Top, M., & Pehlevan, O. (2015). Sağlık sektöründe yatırım projelerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 1(2), 18-38.
- SBB, (2024). <https://www.sbb.gov.tr/merkezi-yonetim-butce-kanunlari/> Erişim Tarihi: 26.10.2024.
- Sunay, H. (2023). Kamu spor yatırımları ve özel spor işletmeleri. *Şura Akademi*, (3), 11-23.

- Şimşir, N. C., Çondur, F., Bölükbaş, M., & Alataş, S. (2015). Türkiye’de Sağlık ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (604), 43-54.
- Taş, U., Yenilmez, F. (2008). Türkiye’de eğitimin kalkınma üzerindeki rolü ve eğitim yatırımlarının geri dönüş oranı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 155-186.
- TDK. (2023). <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.06.2024.
- Tıraşoğlu, M., & Yıldırım, B. (2012). Yapısal kırılma durumunda sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye üzerine bir uygulama. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 2(2), 111-117.
- Tunç, M., & Taşdöken, Ö. (2019). KALKINMADA EĞİTİM SÜRECİNİN İKTİSADİ ANALİZİ. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 113-125.
- TÜİK. (2023). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>. Erişim Tarihi: 21.12.2023.
- TÜİK. (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Saglik-Harcamalari-Istatistikleri-2021-45728#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Toplam%20sa%C4%9Fl%C4%B1k%20harcamas%C4%B1%202021%20y%C4%B1%C4%B1nda,milyon%20TL%20olarak%20tahmin%20edildi>. Erişim Tarihi: 18.08.2024.
- Uçan, O. & Yeşilyurt, H. (2016). Türkiye’de eğitim harcamaları ve büyüme ilişkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 179-185.
- Vandenbroucke F., Hemerijck A., Palier B. (2011) ‘The EU Needs a Social Investment Pact’, *OSE Paper Series*, Opinion paper 5, Brussels: Observatoire Social Europeene.
- Yavaş, Ö. (2005). Sporun ekonomi içindeki yeri ve spor pazarlama: Üç büyük spor klübünde uygulamalı bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Yıldırım, S. (2020). Sağlık Harcamaları ve Yatırımlarının Makroekonomik Göstergelerle İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sivas.
- Zengin, E., & Öztaş, C. (2008). Yerel yönetimler ve spor. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 55, pp. 49-78). Istanbul University.